

Jan Hugens en René Lotz

Sven Portz

Hoewel het pas negen uur 's ochtends was, brandde de zon op vrijdag 26 augustus 1960 al hevig in Rome. Het was snikheet in de Italiaanse hoofdstad. Zware inspanningen werden zo min mogelijk verricht, want een kleine beweging zorgde direct voor een bevochtigd shirt. De Limburgers Jan Hugens en René Lotz hadden echter geen keus. Beide heren moesten om 09.11 uur beginnen aan een 100 kilometer tellende fietstocht. Een Olympische fietstocht.

Een aantal weken eerder waren beide wielrenners nog aan het werk in Limburg. Als ijzervlechter hield Hugens zich bezig met het opmeten en buigen van stalen staven. Hij sjouwde met zware kabels die vervolgens in voorgeschreven hoeken werden gebogen. Lotz werkte als boekhouder en hield zich bezig met de administratie.

Beide heren hadden hun baan nodig om rond te komen, want als amateurwielrenner verdienden ze amper iets. Bij winst van een wielervedstrijd kregen ze soms waardebonnen, maar dat was geen vetpot. Het uitoefenen van een beroep was hard nodig, maar daarvoor konden Hugens en Lotz zich niet 100% op het wielrennen concentreren.

Het amateurwielrennen was zwaar, maar een groot pluspunt aan de amateurstatus was de mogelijkheid om aan de Olympische Spelen deel te nemen. Tot en met de jaren zestig mochten namelijk uitsluitend niet-professionals uitkomen op het sportevenement. En in 1960 waren Hugens en Lotz twee van die amateurs die afreisden naar de Spelen. De Limburgse wielrenners hadden wel eerst vrij moeten vragen aan hun baas, maar dat had volgens Lotz weinig problemen opgeleverd: "Tussen april en september had ik regelmatig vrij, zodat ik kon deelnemen aan wielervedstrijden. Mijn baas deed daar niet zo moeilijk over." Hugens, die in maart 2011 is overleden, had eveneens vrij voor de Spelen.

Het verlov dat de Limburgse renners kregen, was echter wel onbetaald verlov. Daarentegen maakten ze ook geen onkosten tijdens de Spelen, want de dienstverlening in het Olympisch dorp was gratis. Ook voor het eten hoefden ze niets te betalen en dat liet vooral Hugens zich geen twee keer zeggen. "Ik was een grote eter en at in Rome meer dan goed voor me was", liet hij een aantal jaren geleden weten. "Dertien halve hanen

heb ik op één avond gegeten. Dat was eigenlijk niet goed, maar niemand van de begeleiding zei daar iets over." Het feit dat niemand daar iets over zei, illustreert dat niet alleen de sporters destijds amateurs waren, maar ook de begeleiding zo te classificeren viel. Kennis op het gebied van voeding, technologie en technieken was er nauwelijks. "Als de begeleiding toen wat meer wielerverstand had", vertelt Lotz, "zouden wij misschien een medaille hebben gewonnen. De samenstelling van de ploeg was namelijk niet logisch."

In de 100 kilometer tellende ploegentijdrit liet de bond naast Hugens en Lotz ook Lex van Kreuningen en Ab Sluis starten. Hugens had nog nooit een rit tegen de klok verloren in zijn amateurperiode, waardoor zijn deelname buiten kijf stond. Lotz en Van Kreuningen waren ook niet de minste tijdrijders. Sluis was echter alleen een sprinter en volgens velen niet geschikt voor de ploegentijdrit, maar het besluit van de bond stond

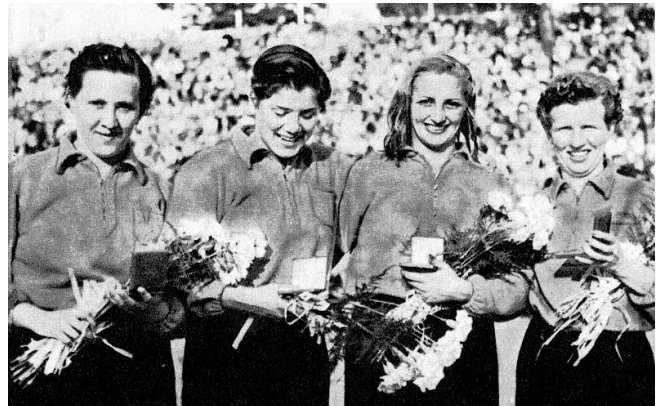
vast. Jan Janssen en Henk Nijdam, die ook naar Rome waren afgereisd, werden buiten de ploeg gelaten.

Op 26 augustus om 09.11 uur werd de Nederlandse ploeg weggeschoten. Twee uur en twintig minuten reden de renners in de hete zon over het traject. Het was een goede tijd, maar net niet goed genoeg. Op een halve minuut van de Sovjet Unie werd de Nederlandse ploeg vierde. "Sluis was een goede jongen, maar een slechte tijdrijder. Hij was een blok aan ons been. Het was beter geweest als Janssen of Nijdam aan de ploeg was toegevoegd. Dan had er zeker een medaille ingezeten", aldus Lotz.

Het mocht echter niet zo zijn. Hugens en Lotz hadden hun best gedaan, maar waren mede door het amateurisme van de begeleiding niet in staat om een medaille te veroveren. Met lege handen keerden ze terug naar Limburg, klaar om weer aan de slag te gaan als ijzer-vlechter en boekhouder.

1948

"Keend, wat bin ich blij, das te weer trök bis.*" De moeder van Marie Louise Vaessen verwelkomde haar dochter op het treinstation in Heerlen. Marie Louise, kortweg Wiesje, had een tijdje in Londen doorgebracht, daar een paar baantjes gezwommen en zette op 10 augustus 1948 weer voet op Limburgse bodem. Bij haar aankomst in Heerlen was het een drukte van jewelste. De lenzen van fototoestellen waren op Wiesje gericht, journalisten verdrongen zich rond haar en bestormden de jonge Limburgse met vragen. De in Maastricht geboren en in Heerlen woonachtige Marie Louise Vaessen leek wel een filmster uit Hollywood.

Een week eerder stond Vaessen nog in haar badpak op een startblok in de Wembley Pool. Geconcentreerd wachtte ze op het startschot. Het was de derde zwemdag van de Olympische Spelen van 1948 in Londen en de jonge Limburgse zwemster stond in de finale van de 100 meter borstcrawl.

Het startschot klonk en de dames sprongen van het startblok. De Amerikaanse Ann Curtis en de Deense Greta Andersen namen de leiding. Vaessen lag vlak achter hen. Halverwege de race was de volgorde van de nummers één, twee en drie nog steeds ongewijzigd. De spanning op de tribune steeg. Nederland was dicht bij het eerste zwemsucces van de Spelen.

De zwemsters tikten aan. De 100 meter was voltooid. "Holland spreekt een woordje mee", klonk het vanaf de tribune. Verbaasd keek Vaessen naar een collega die drie vingers in de lucht stak. Ze kon het bijna niet geloven, maar ze had het geflikt. De bronzen medaille was voor haar.

Veel tijd om haar succes te vieren had de jonge zwemster niet. Een dag later begonnen de eliminatiewedstrijden voor het estafette-onderdeel. Vaessen was één van

de vier zwemsters die voor Nederland uitkwam. Met een Olympisch record en een voorsprong van zeven meter op de rest behaalde de ploeg de finale. Het vertrouwen op een goede klassering was groot.

En terecht, want Vaessen en haar collega's zwommen in de finale naar de derde plaats. Het goud zat er helaas niet in, maar de derde plek was geen reden voor teleurstelling.

De tweevoudig bronzen medaille-winnares was de eerste Limburgse vrouw die uitkwam op de Olympische Spelen. Als het aan de initiatiefnemer van het mondiale sportevenement, Pierre de Coubertin, had gelegen, zou Vaessen nooit hebben deelgenomen. Niet omdat hij persoonlijke wrok koesterde tegen de Limburgse, maar – de overleden – peetvader van de Spelen wilde niet dat vrouwen aan competitieve sporten deden. Begin twintigste eeuw was hij niet de enige met dat standpunt. Sportende vrouwen werden gezien als vulgair, onfatsoenlijk en onzedelijk. Er werd gedacht dat ze zelfs onvruchtbaar konden raken van sportieve inspanningen.

De Coubertin kon deelname van vrouwen echter niet tegenhouden. Vanaf de tweede editie van de Zomerspelen mochten dames hun kunsten vertonen, zij het bij een beperkt aantal sporten. Voetbal, worstelen en rugby behoorden tot de sporten die verboden terrein waren voor vrouwen. Tennis en hockey werden gezien als eleganter en meer geaccepteerd voor vrou-

wen. Ook baanzwemmen was één van de eerste sporten waar vrouwen aan mochten deelnemen. Het was een sport zonder fysiek contact, werd beoefend in verenigingsverband en stond vaak onder toezicht van onderwijzers.

In 1920 nam de eerste Nederlandse vrouw deel aan de Spelen als zwemster. In de daaropvolgende Spelen behaalden de Nederlandse zwemsters zelfs grote successen. Het pad voor Wiesje Vaessen was in 1948 dan ook al geëffend. Haar deelname aan de Spelen was niet meer vreemd. Mensen vonden haar niet vulgair of onzedelijk en dat was bij haar terugkomst in Heerlen goed te merken. De succesvolle Limburgse werd als heldin ontvangen. Een massa mensen juichte haar toe, vreemdelingen wilden haar hand schudden en de Heerlense fanfare speelde speciaal voor de gelegenheid het Wilhelmus.

De enige brompot die publiekelijk van zich liet horen was niet onthutst over Vaessen als sportende vrouw, maar over heel iets anders. Op dezelfde dag dat de Limburgse in Heerlen arriveerde kwam ook een missionaris na twaalf zware jaren afgemat terug uit China "...en er was niemand die enige aandacht aan hem schonk, maar wel aan haar, die enige meters had gezwommen", liet hij geïrriteerd in een brief aan de krant weten.

'Kind, wat ben ik blij dat je weer terug bent.'

